



## Правове регулювання та контроль виробництва органічних молочних продуктів в Україні

Руслан Білик ([ruslan.bilyk@fibl.org.ua](mailto:ruslan.bilyk@fibl.org.ua))

Funded by



Schweizerische Eidgenossenschaft  
Confédération suisse  
Confederazione Svizzera  
Confederaziun svizra

Швейцарська Конфедерація



**С/г орні  
культури**

**Молочна  
продукція**

**Карпатська  
торгова марка**

**Надавачі  
послуг**

**Сприятливе  
бізнес  
середовище**

**Якість та  
товарообіг  
для  
експорту  
підвищено**

**Якість та  
товарообіг  
для  
внутрішнього  
ринку  
підвищено**

**Регіональна  
харчова  
продукція з  
Карпатського  
регіону  
успішно  
продається**

**Рівень  
комерційних  
послуг в  
органічному  
секторі  
підвищився**

**Сприятливе  
бізнес  
середовище,  
що позитивно  
впливає на  
розвиток  
органічного  
сектору,  
створено**



## Фінансова підтримка



Schweizerische Eidgenossenschaft  
Confédération suisse  
Confederazione Svizzera  
Confederaziun svizra

Federal Department of Economic Affairs FDEA  
State Secretariat for Economic Affairs SECO





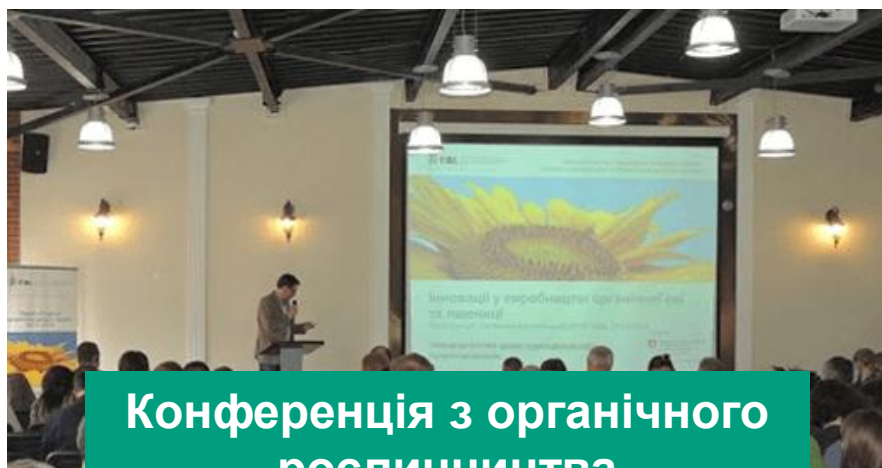
## Компонента «Сільськогосподарські орні культури»



Місії міжнародних покупців



Органічні дні поля



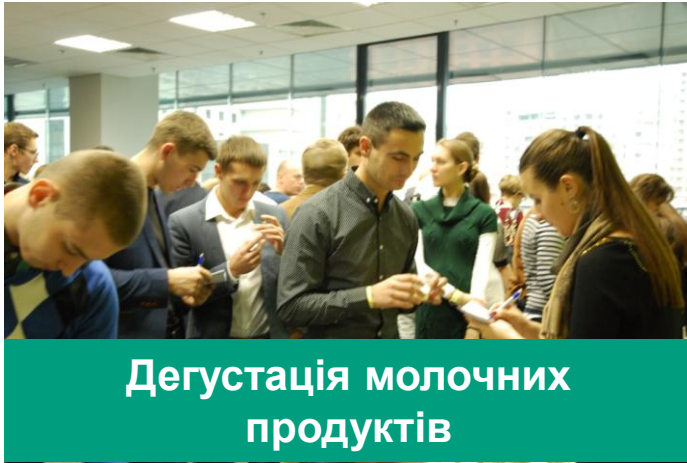
Конференція з органічного  
рослинництва



Форум «Україна як надійний  
постачальник органічної  
продукції»



## Компонента «Молочні продукти»



Дегустація молочних продуктів



Органічний молочний прес-тур



Моніторинг якості молока

**ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА**

**FIBL**

**Годівля молочної худоби в органічному виробництві**

**Органічні продукти – світовий тренд**

**Розвиток органічного молочного виробництва в Швейцарських горах**

**Зелені аеропонні корми – основний шлях до ґрунтового й органічного тваринництва**

**КРИТИЧНІ ТОЧКИ КОНТРОЛЮ МОЛОЧНОГО ВИРОБНИЦТВА**

Підвищення рівня обізнаності через технічні брошури, наукові публікації та інтерв'ю для





## Компонента «Карпатська торгова марка»

АГРО-2016



Мозковий штурм зі стратегічними партнерами



Великодній ярмарок у Львові



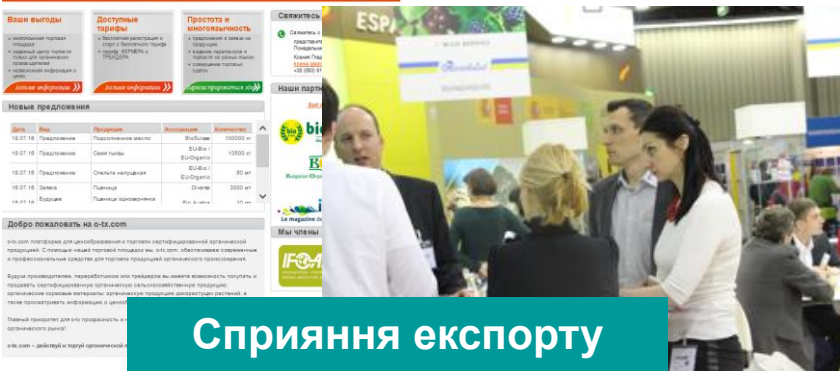
Міжнародні конференції



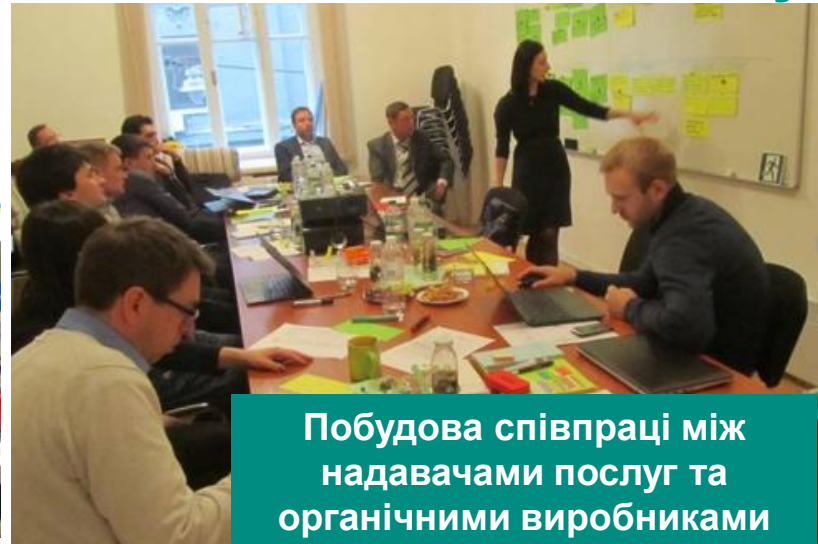
Цифрові фото-рамки



## Компонента «Посилення місцевих надавачів послуг»



Сприяння експорту



Побудова співпраці між надавачами послуг та органічними виробниками



Органік школа та Органік Бізнес



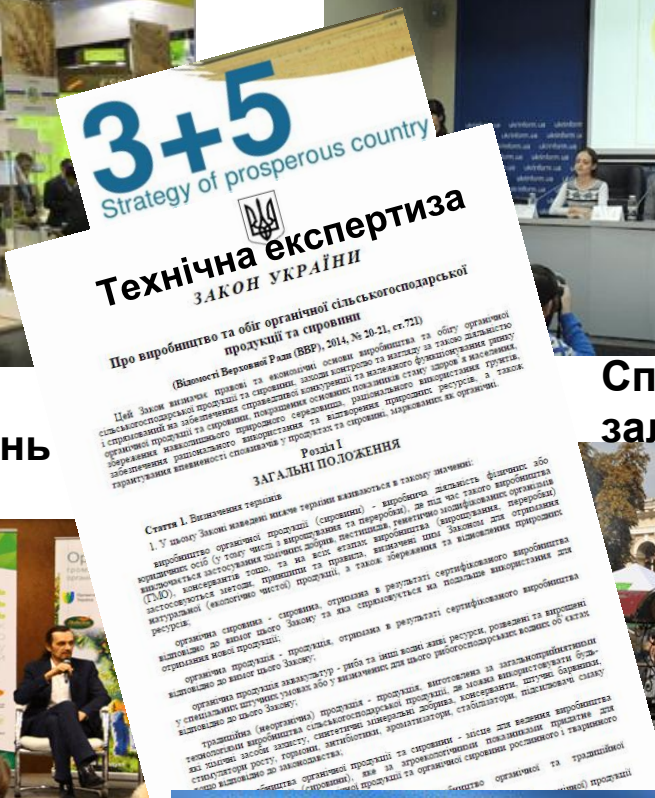
Сприяння у підготовці Національного павільйону України на міжнародній виставці Біофах





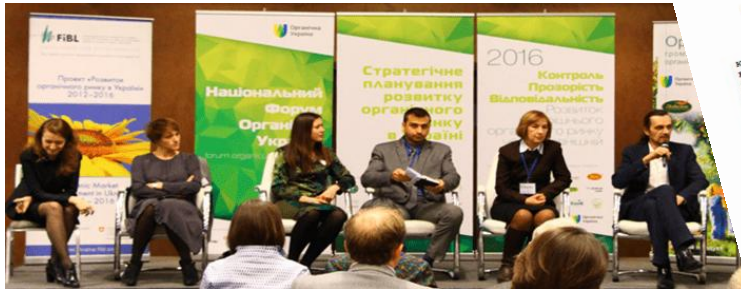
# Компонента «Сприятливе бізнес середовище»

## Національний павільйон України на міжнародній виставці Біофах Презентація державного органічного логотипу



Діалог, підвищення рівня обізнаності та передача знань

Сприяння місцевій торгівлі, залучення пілотних областей





- **Сучасний стан законодавства з органічного виробництва України**

- **Як виглядає органічний молочний сектор сьогодні?**

**Основні підходи до органічного виробництва і управління якістю.**

- **Ринок та держава...**

- **Коротко про досвід та історії успішних ферм в Україні**





## Органічне виробництво в Україні та потенціал розвитку органічного виробництва

Загальна кількість с/г угідь в Україні, тис га	Кількість сертифікованих органічних с/г угідь	0,92 %
42 756, 0*	393 400,0 **	

**\*джерело: Державне агентство земельних ресурсів України: <http://dazru.gov.ua>**

**\*\* джерело: Федерація органічного Руху України: <http://organic.com.ua/uk/homepage/2010-01-26-13-42-29>**



## Органічне виробництво в Україні. Статистика.

Таблиця 1. Загальна площа органічних с.-г. угідь та кількість органічних господарств в Україні, 2002-2013 рр.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Площа, га	164449	239542	240000	241980	242034	249872	269984	270193	270226	270320	272850	393400
Кількість господарств	31	69	70	72	80	92	118	121	142	155	164	175

Більшість українських органічних господарств розташовані в Одеській, Херсонській, Київській, Полтавській, Вінницькій, Закарпатській, Львівській, Тернопільській, Житомирській областях. Українські сертифіковані органічні господарства – різного розміру – від кількох гектарів, як і в більшості країн Європи, до декількох тисяч гектарів ріллі.

Дослідження Федерації органічного руху України свідчать, що сучасний внутрішній споживчий ринок органічних продуктів в Україні почав розвиватись з початку 2000-х років, склавши: у 2007 році - 500 тис. євро, в 2008 році - 600 тис. євро, у 2009 — 1,2 млн. євро, у 2010 - 2,4 млн. євро, у 2011 р. цей показник зріс до 5,1 млн.євро, у 2012 році – до 7,9 млн.євро, у 2013 р. - до 12,2 млн.євро, а у 2014 р. - до 14,5 млн.євро.

*\* Джерело інформації Федерація органічного руху України*





## Сертифіковані оператори органічного виробництва в Україні

- › 2015 рік близько 250 операторів
- › 2016 + 150



## категорії експортно-орієнтованих органічних продуктів

*Зернові та олійні культури й продукти їх переробки :*



**Dinkel**  
*Спельта*



**Sunflower seeds**  
*Насінні соняшнику*



**Corn**  
*Кукурудза*



**Linseeds**  
*Льон*



**Barley**  
*Ячмінь*



**Buckwheat**  
*Гречка*



**Millet/hulled millet**  
*Просо/Пшоно*



**Mustard**  
*Гірчица*



**Oat**  
*Овес*



**Soya beans**  
*Соя*





**Wild collection products:**  
*Дикорослі*



**Bilberry**  
*Чорниця*



**Cranberry**  
*Клюква*



**Cowberry**  
*Брусниця*



**Blackberry**  
*Ожина*



**Walnut kernel**  
*Ядро грецького горіху*



# УКРАЇНСЬКІ ОРГАНІЧНІ ПРОДУКТИ UKRAINIAN ORGANIC PRODUCTS

2016





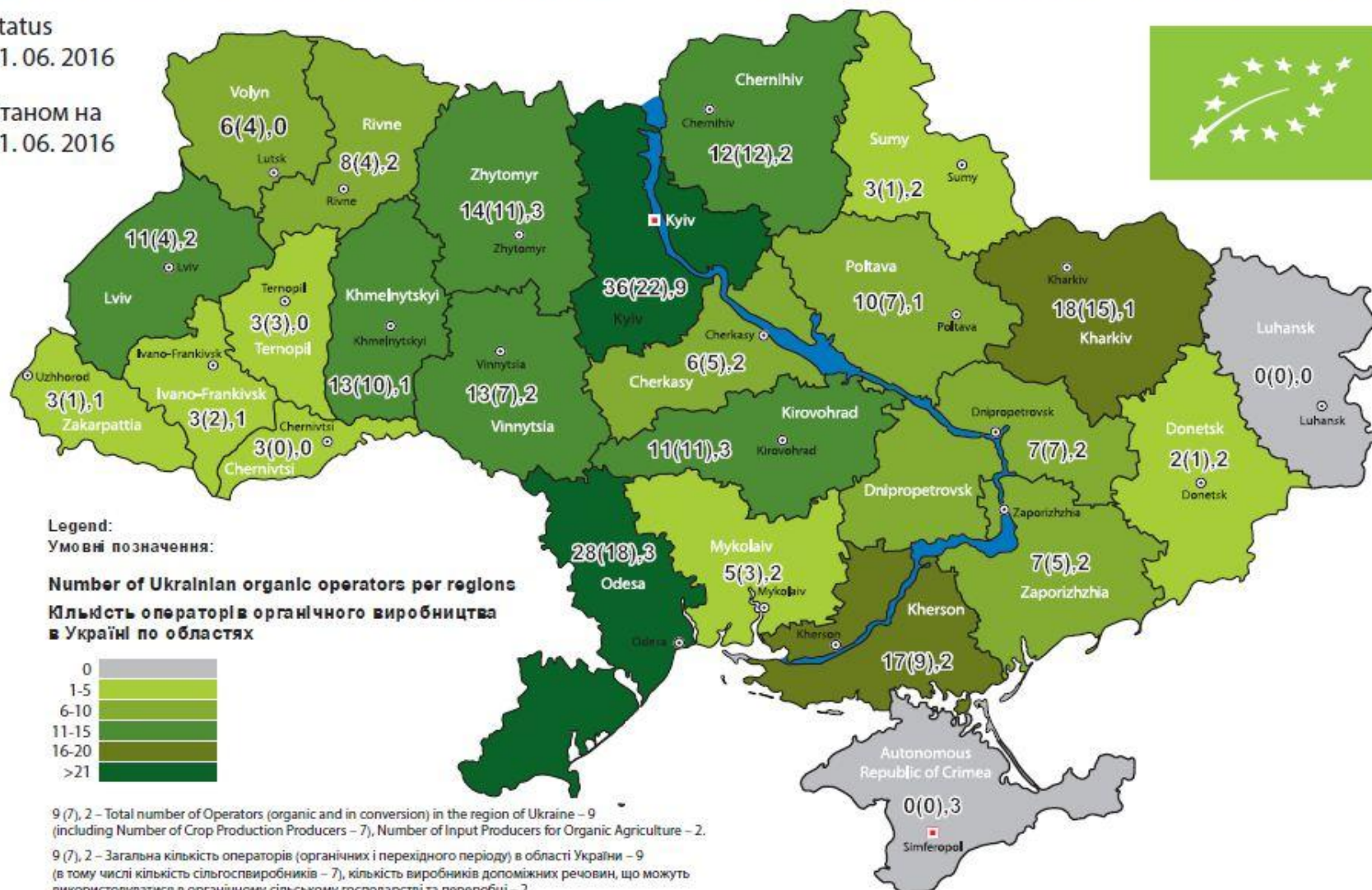


## ORGANIC MAP OF UKRAINE

## ОРГАНІЧНА КАРТА УКРАЇНИ

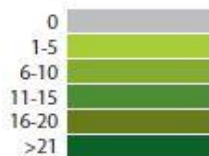
Status  
01.06.2016

Станом на  
01.06.2016



Legend:  
Умовні позначення:

Number of Ukrainian organic operators per regions  
Кількість операторів органічного виробництва в Україні по областях





9 (7), 2 – Total number of Operators (organic and in conversion) in the region of Ukraine – 9 (including Number of Crop Production Producers – 7), Number of Input Producers for Organic Agriculture – 2.

9 (7), 2 – Загальна кількість операторів (органічних і перехідного періоду) в області України – 9 (в тому числі кількість сільгоспвиробників – 7), кількість виробників допоміжних речовин, що можуть використовуватися в органічному сільському господарстві та переробці – 2.



# ОГЛЯД УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

1)  ДІЮЧИЙ Закон України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини», (із змінами, внесеними згідно із Законом № 191-VIII від 12.02.2015, ВВР, 2015, № 21, ст.133 )

2)  Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції»  
(у новій редакції: *Закон України «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції»*)





## ОГЛЯД ДІЮЧИХ ПІДЗАКОННИХ АКТІВ



**ПОСТАНОВА КМУ від 30 вересня 2015 р. № 980**  
**«Про затвердження Детальних правил виробництва органічних морських водоростей»**



**ПОСТАНОВА КМУ від 30 вересня 2015 р. № 982**  
**«Про затвердження Детальних правил виробництва органічної продукції (сировини) аквакультури»**



**НАКАЗ від 25.12.2015 № 495**  
**«Про затвердження державного логотипу для органічної продукції (сировини)»**



**ПОСТАНОВА КМУ від 23 березня 2016 р. № 208**  
**«Про затвердження Детальних правил виробництва органічної продукції (сировини) бджільництва»**



**ПОСТАНОВА КМУ від 30 березня 2016 р. № 241**  
**«Про затвердження Детальних правил виробництва органічної продукції (сировини) тваринного походження»**



## ЗАКОН УКРАЇНИ

### «Про основні принципи та вимоги до органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції»

Закон визначає основні принципи та напрями державної політики у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, засади правового регулювання органічного виробництва, обігу органічної продукції та функціонування ринку органічної продукції, правові основи діяльності органів виконавчої влади у цій сфері.

...Цей Закон регулює відносини у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, що виробляється, перебуває в обігу, ввозиться на митну територію України та/або вивозиться за її межі.

....Дія цього Закону не поширюється на органічну продукцію, призначену для власного споживання, на парфумерно-косметичну продукцію та лікарські засоби



# ВИМОГИ ДО ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА ПІД ЧАС ПЕРЕХІДНОГО ПЕРІОДУ

Тривалість перехідного періоду визначається законодавством у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції залежно від галузі органічного виробництва.

Для органічного рослинництва тривалість перехідного періоду стосовно земельних ділянок для вирощування **однорічних культур не може бути менше, ніж 24 місяці**, а для **багаторічних культур** (крім фуражних) не може бути менше, ніж **36 місяців до першого збирання органічної продукції**.

Тривалість перехідного періоду щодо сінокосів і пасовищ для виробництва органічних кормів та щодо земельних ділянок для вирощування багаторічних фуражних культур не може бути менше, ніж **24 місяці до першого збирання органічної продукції**.

Орган сертифікації може затвердити ретроспективну дату початку перехідного періоду (але не більше, ніж на 18 місяців назад для перелогів та 30 місяців для багаторічних насаджень) щодо земель, які протягом останніх 36 місяців не піддавалися:

- обробітку (перелогів та багаторічні насадження), та
- обробці речовинами іншими, ніж ті, що дозволені законодавством у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції.

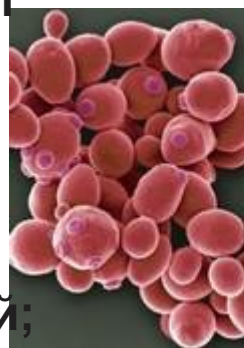
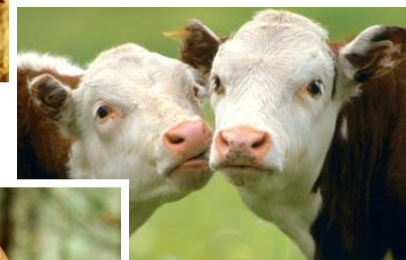
Датою початку перехідного періоду без ретроспективного затвердження є дата до проведення першої інспекції суб'єкта господарювання органом





# ГАЛУЗІ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА

- ❑ органічне рослинництво (у тому числі насінництво та розсадництво, заготівля дикорослих продуктів);
- ❑ органічне тваринництво (у тому числі бджільництво);
- ❑ органічне грибівництво (у тому числі вирощування органічних дріжджів);
- ❑ органічна аквакультура;
- ❑ вирощування органічних водоростей;
- ❑ виробництво органічних харчових продуктів та кормів (у тому числі органічне виноробство);





## Обіг та маркування

1. Органичне продукція, яка вводиться в обіг та реалізується, повинна відповідати вимогам спеціального законодавства щодо **маркування відповідної продукції** та вимогам цього Закону.
2. Продукт дозволяється маркувати як "органічний продукт", якщо він містить **не менше, ніж 95 % органічних інгредієнтів** (за вагою).

При маркуванні продукту, який містить менше, ніж 95 % органічних інгредієнтів (за вагою), напис "органічний продукт" може використовуватись лише **у переліку відповідних його органічних інгредієнтів**.

У переліку інгредієнтів обов'язково **зазначається відсоток складників**, отриманих у результаті органічного виробництва, до загальної кількості складників.



Органічна продукція, яка вводиться в обіг та реалізується, повинна бути **маркована державним логотипом** для органічної продукції. Державний логотип складається з напису "органічний продукт" та відповідного графічного зображення. Обов'язковим елементом маркування органічної продукції є **кодовий номер**, який розміщується під державним логотипом та складається із:

- акроніму, який ідентифікує країну походження;
- напису "organic";
- реєстраційного коду органу сертифікації, який здійснив сертифікацію органічного виробництва.

При маркуванні органічної продукції дозволяється додатково використовувати інші логотипи, запроваджені операторами ринку, які здійснюють виробництво, реалізацію органічної продукції, чи їх об'єднаннями.





# СЕРТИФІКАЦІЯ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА ТА/АБО ОБІГУ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

**Процес сертифікації розпочинається з дати підписання договору між органом сертифікації і суб'єктом господарювання.**



**У процесі сертифікації за результатами інспектування та визначення відповідності усіх стадій виробництва та обігу органічної продукції вимогам законодавства у сфері органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції, органом сертифікації ухвалюється вмотивоване рішення про видачу сертифіката або сертифікаційного рішення**

**На підставі рішення органом сертифікації видаються сертифікат або сертифікаційне рішення**

**Суб'єкт господарювання стає оператором ринку органічної продукції після отримання першого сертифіката та його внесення до Реєстру операторів**



Органік  
Стандарт

# ЯК РЕГУЛЮЄТЬСЯ В УКРАЇНІ?



- продукти українського виробництва

- продукти, імпортовані до України







## Державний логотип органічної продукції





## Органічні оператори молочного виробництва

- › МТФ с. Городище, МТФ с.Гульск , МТФ с. Смолдирів ПП «Галекс-Агро», Житомирської області;
- › Прат «Етнопродукт», МТФ с.Травневе, Чернігівської області;
- › ТОВ «Старий Порицьк», МТФ Старий Порицьк , Волинської області;
- › ПАФ «Тарасівка», МТФ с. Тарасівка, Чернігівської області;
- › ТзОВ, «Жива Земля Потутори», МТФ с. Потутори , Тернопільської області.
- › ТОВ Либідь-К, с. Сахнівці Хмельницької області;
- › ФГ «Тізеш» с. Ботар Закарпатської обл.
- › ПП,«Агроекологія» Михайлики , Полтавської області (грудень 2015).





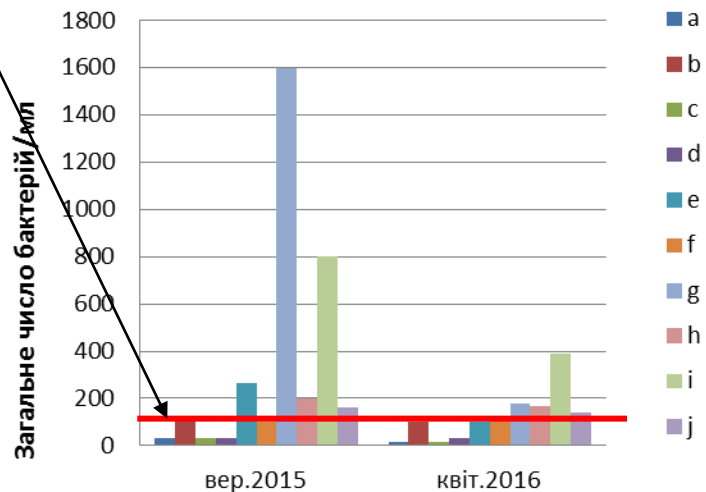
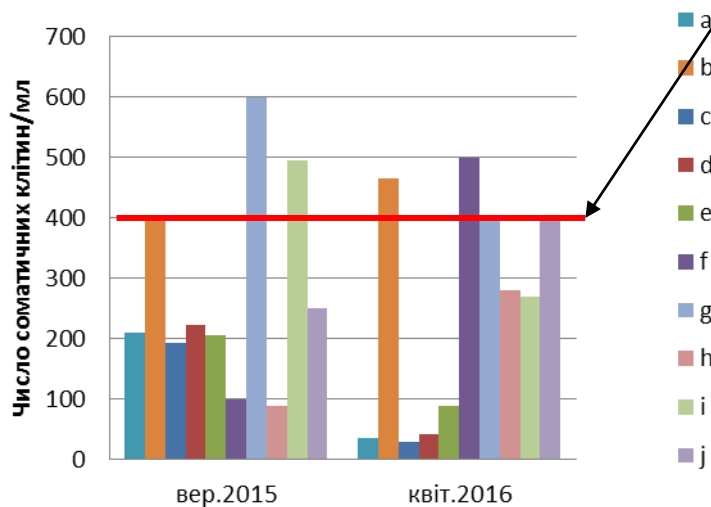
**Параметри гігієни сирого молока в органічному виробництві наступні: число мікроорганізмів має бути не більшим за 100 тис. в 1 см<sup>3</sup>; число соматичних клітин – не більше 400 тис. в 1 см<sup>3</sup>.**



# Результати моніторингу якості молока, проведеного FiBL (червень 2016)

## Вимога ЄС:

400'000 число соматичних клітин/ мл; 100'000 загальне число бактерій/ мл



- Вміст соматичних клітин (квіт. 2016): 6 виконують вимоги; 4 – критичні
- Заг. бактеріальне обсім. (квіт. 2016): 6 виконують вимоги; 4 - критичні



## Виробники органічних молочних продуктів в Україні

- › ПрАТ «Етнопродукт»
- › ТОВ «Органік Мілк»
- › ПАТ «Житомирський маслозавод»  
ТМ «Рудь»
- › ПАФ «Тарасівка»





## **Завдання держави:**

- ✓ Створювати прозорі правила гри для всіх учасників ринку
- ✓ Виступати посередником між виробниками, переробниками і споживачами
- ✓ Сприяти в освоєнні зовнішніх ринків (експорт)
- ✓ Ініціювати, контролювати та підтримувати суспільно важливі види діяльності



## Стратегія розвитку органічного молочного виробництва

- ✓ Перенесення закордонного досвіду 1:1 неможливе
- ✓ ( ЛОКАЛЬНІ ОРГАНІЧНІ МОЛОЧНІ ПРОДУКТИ )+&-... ???
- ✓ В ринкових умовах важливою є не форма власності, а ефективність ведення бізнесу. Основна думка: виробництво органічного молока – це простежуваність – просування – стійкий імідж – бізнес заради здоров'я нації)
- ✓ Кооперативи є важливим, і часто ефективним, інструментом для малих виробників, але не є панацеєю.
- ✓ Кожна форма господарювання має свої плюси і мінуси. Універсального рішення навіть в рамках одного регіону немає!
- ✓ Роль держави: створювати законодавчі рамки діяльності, але має (за виключенням криз) не втручатись в ринкові процеси!



# Дякую за увагу!

## **Контакти:**

Білик Руслан

координатор молочного напрямку

Швейцарсько-український проект «Розвиток органічного ринку в Україні»  
(2012-2016)

Дослідний інститут органічного сільського господарства (FiBL, Швейцарія)

+38067 2518250,

+38044 2781797

E-mail: [ruslan.bilyk@fibl.org.ua](mailto:ruslan.bilyk@fibl.org.ua)